

KNJIGA

feljton

ZLOGLASNI WAFFEN
SS (Oružani zaštitni odred) nastao je kao vojska Hitlerove nacionalsocijalističke stranke, a pripadnici te grupacije počinili su neke od najvećih zločina tijekom Drugog svjetskog rata

Kako je Himmller stvorio Hitlerove odrede smrti

Nacional donosi ulomak iz knjige '**Idejni svemir nacizma**' u kojem norveški znanstvenik **Carl Müller Frøland** opisuje što se krije u pozadini stvaranja elitnih Hitlerovih odreda SS te ideologiju koja je pokretala njihove članove u provođenju Holokausta

Nakon velike čistke u redovima SA-a 1934., počinje uzlet SS-a. Pod Himmlerovim vodstvom ta organizacija raste od skromne tjelesne straže do „carstva“ u okvirima nacističke države - postaje „država u državi“. Himmler vrijedno radi na dalnjem razvoju SS-a kao organizacije, s ciljem da ona stekne posebno mjesto unutar nacističkog pokreta. Presudan dio tog političkog projekta Himmlerova je ideološka i svjetonazorska orientacija.

TEMELJNA OBILJEŽJA SS-OVA SVJETONAZORA

SS razvija svjetonazor koji predstavlja specifično tumačenje nacizma. Kao što naglašava povjesničar religije i stručnjak za SS Terje Emberland, taj svjetonazor, ili „SS-ova ideologija“, temelji se na četiri „mitske fundamentalne pojave“: krv (Blut), tlu (Boden), precima (Ahnem) i rodu (Sippe). Počnimo s prvim parom tih pojmove, krvlju i tlom. SS-ova ideologija temelji se na teoriji Hansa Günthera o nordijskoj rasi, njezinu jedinstvenoj krvi te posebnim intelektualnim i fizičkim obilježjima. SS-ovi ideoazi spajaju taj rasni nauk s idejom bliske povezanosti rase i krvi s jedne strane i prirode ili krajobjaza s druge. Kao što stoji u priručniku za ideoško poučavanje pripadnika SS-a, SSLeitheft, nordijsko-germanska rasa potječe s juga Skandinavije i sjevera Njemačke. Prirodni odabir bio je na djelu kroz borbu te rase za opstanak u toj oštrot negostoljubivoj klimi, što je „oplemenilo“ krv te rase. Tako je ta rasa stekla karakterističnu „čvrstinu“ i „borbenu spremnost“, kao i jedinstvenu kulturno-stvaralačku sposobnost. Germanska se krv s vremenom proširila na mnoge zemlje. Himmler želi okupiti tu krv i stvoriti rasno čistu „Veliku Germaniju“, koja će nadilaziti sadašnje njemačke granice. SS-ova ideologija ima jasnu pangermansku orientaciju. Važan cilj SS-a je vojna ekspanzija osvajanjem područja na istoku Europe i vraćanjem teritorija koje smatraju izvornom postojbinom germanske rase. SS-ovi planovi teritorijalnoga širenja zamjenjuju tradicionalni, na državu ograničen nacionalizam u korist imperijalizma, iako to „stvaranje imperija“ počiva na narodnjačkom ideoškom temelju. Područja na istoku valja pretvoriti u plodne poljoprivredne kolonije pod SS-ovim nadzorom. Vizija tih novoosvojenih područja snažno je obojena agrarnom romantikom krvi i tla, kakvu nalazimo kod Walthera Darréa, koji i sam ima visok, ideoški definiran položaj unutar SS-a. Sve u svemu, ti aspekti imaju presudnu ulogu u toj ideologiji: „Bit SS-ova svjetonazora je pozitivna utopija: organska i prisna zajednica, vezana krvlju i tlom.“ Uz rasnu i krvnu dimenziju SS-ove ideologije usko je vezana idealizacija predaka. Pripadnike SS-a odgajaju da veličaju stare Germane, osobito one koji su ostvarili velika postignuća. SS-ova ideologija u tom je pogledu snažno povijesno orijentirana i okrenuta prošlosti. Stari Germani trebaju služiti kao uzor današnjim Germanima, koji su bili izloženi znatnom rasnom miješanju. Od starih Germana preživjelo je „naslijede predaka“ (Ahnenerbe), „natpovijesni izvor mudrosti“.

Priče o Germanima prethodnih epoha i njihovim postignućima

HEINRICH HIMMLER (sasvim lijevo) bio je, uz Goebbelsa i Göringa, jedan od najbližih suradnika Adolfa Hitlera

SS-ove ideoške predrasude o Židovima kao štetočinama snažno su obojene biomedicinskim razmišljanjem. Neprijatelju se pripisuju i osobine koje izlaze iz okvira biologije, poput kovanja urota

(posebno političkim i vojnim) među SS-ovcima su smatrane poučnim junačkim pripovijetcima, mitovima koji trebaju nadahnuti postupke njihovih članova. Takvi su poticajni mitovi više usmjereni na osjećaje nego na razum - što je izraz iracionalnoga karaktera SS-ove ideologije. SS-ova ideologija usmjerenja na pretke sasvim je kolektivistička. Germanski pojedinac je, Himmlerovim riječima, „jedan obruč, jedna karika u dugom lancu“. Taj dugi lanac sastoji se od svih naraštaja prijašnjih, sadašnjih i budućih Germana. Misli i osjećaji predaka i danas žive u nositeljima njihove krvi; pokojnicima je osiguran nastavak života u toj ssvremenoj generacijskoj zajednici. „Naslijede predaka“ valja nastaviti borbot za zaštitu i širenje krvne zajednice. SS-ovac treba postati politički vojnik (politischer Soldat) - čovjek čvrstog ideoškog uvjerenja, koji ima volju i spremnost neprestano se boriti protiv svih rasnih neprijatelja. Treba naglasiti da SS nije nekakav ratnički „muški savez“ (Männerbund) nego „rodovski red“ (Sippenorden) koji uključuje SS-ovca i njegovu obitelj. Taj red je izrazito elitistički, jer pripadnici mogu biti samo probani muškarci koji ispunjavaju rasne kriterije. Budući da je glavni cilj SS-a širenje nordijske krvne loze, ta organizacija nastoji kontrolirati privatni život svojih pripadnika, osobito njihovu seksualnost. Pojedinac treba služiti rasnom kolektivu i svojom plodnošću. I muškarac i žena trebaju težiti stvaranju rasno čistog potomstva i tako pridonijeti jačanju krvne zajednice, koja će postojati i nakon njihove smrti. SS-ovo slavljenje roda i predaka temelji se na idealiziranju rase i krvi u nordijski „čistom“ obliku. U tom kontekstu valja naglasiti da SS-ovski svjetonazor - kao i drugi tipovi nacističke ideologije koje smo upoznali - ima snažnu naturalističku dimenziju. Među proučavateljima SS-a poseban naglasak na taj aspekt ideologije te organizacije stavlja filozof André Mineau. On smatra da je „SS-ova škola mišljenja“, kako je on naziva, izraz takozvane „biološke paradigme“ - biologiskog načina razmišljanja - koja se od kraja 19. stoljeća do međuratnog razdoblja sve više širi Europom, posebice Njemačkom. Mineau smatra da je SS-ova škola mišljenja prvenstveno vrsta etike, biologisko-naturalistički moralni nauk utemeljen na elementarnim nacističkim predodžbama poput rasne nejednakosti, socijal-darvinističkih zakona preživljavanja i čistoće nordijske krvi. Jasan dokaz toga je snažno zagovaranje eugenike, kako pozitivne tako i negativne. Zadatak SS-a je stvaranje nordijskog rasnog plemstva, čistokrvne vladarske kaste koju odlikuju najbolje rasne vrline. Nordijskoj krvi prijeti opasnost od propadanja zbog daljnog rasnog miješanja. Prijetnje dolaze s nekoliko strana: od skupina koje su u rasnom smislu inferiorne, poput Roma i Slavena, i od skupina koje su u inferiorne iz drugih razloga, kao što su tjelesno hendikepirani i homoseksualci. Ipak, Židovi su najveća prijetnja nordijskoj krvi.

Antisemitizam je važna sastavnica SS-ove ideologije koja ide pod ruku s idealiziranjem rase i krvi. Židov je antiteza nordijsko-germanskom čovjeku. Dok potonji predstavljaju zdravlje, Židovi znače bolest. I SS-ovi ideoazi opisuju „židovsku rasu“ (ili „rasu mješanaca“) biomedicinskim izrazima poput „otrova“, „bakterija“,

HITLER U BERLINU 1941. na smotri jedne od postrojbi SS-a

„parazita“ i „korova“. Nordijsku rasu treba zaštititi od židovskih „prijenosnika zaraze“. Radi preživljavanja nordijske rase židovsku prijetnju valja ukloniti; drugim riječima, Židovi - cijelokupan židovski narod - treba istrijebiti. Zagovaranje masovnog ubijanja logičan je slijed SS-ove ideologije i njezinih predodžbi o rasni i krvni, zdravlju i bolesti te - ne manje važno - „patologizaciji“ Židova.

RELIGIJSKA OBILJEŽJA SS-OVA SVJETONAZORA

SS-ove ideološke predrasude o Židovima kao štetocinama snažno su obojene biomedicinskim razmišljanjem. No tom rasnom neprijatelju pripisuju se i neke osobine koje izlaze iz okvira biologije. Židovi imaju poseban dar za sklapanje tajnih sporazuma i kovanje urota širokih razmjera, na čemu neumorno rade. Neke su moćne ideologije i pokreti, poput marksizma i liberalizma, pod kontrolom urotičkih Židova, dok su druge organizacije, poput Katoličke crkve i masona, nadahnute „židovskim duhom“. Kao manifestacija židovskog utjecaja, marksizam, u vidu „boljševizma“, ima posebno mjesto. Sovjetski Savez kao politički sustav, s boljševizmom kao državnom ideologijom, glavno je židovsko sredstvo za ostvarenje velikog plana o vladanju svijetom. Boljševizam - ili „judeoboljševizam“, kako se još naziva - odražava istinsku prirodu Židova kao „nižih bića“ (Untermenschen). Tu ideologiju osuđuju zbog radikalnog naglašavanja „jednakosti“ bez obzira na naciju i rasu, koja za cilj ima rasap nacije i rasno miješanje. Boljševizam se također smatra izrazom „materijalizma“ - nedostatka viših idea i posvemaštva sebičnosti koja proizlazi iz materijalne gramzivosti. Židovski materijalizam istodobno se povezuje i s kapitalizmom - metom boljševizma i njegovom suprotnošću. Uz pomoć međunarodnog finansijskog kapitalizma i djelovanja komunističke partije, Židovi neumorno rade na iskorjenjivanju nordijske rase i njezinih kulturnostvaralačkih sposobnosti radi ostvarenja svojega konačnog cilja: globalne, bezdušne „vladavine novca“ - plutokratske tiranije. Gotovo sveprisutni, vječni spletkar Židov doživljava se kao nekakva metafizička figura - rasni neprijatelj praktički nadljudskih sposobnosti, zla sila kaosa koja prijeti skladnom rasnom poretku. Prikazivanje Židova kao destruktivne svjetske sile u skladu je s apokaliptičnim karakterom SS-ove ideologije. SS-ova ideologija apokaliptična je po svojem manješko-dualističkom shvaćanju svijeta, što znači neprestanu borbu dviju suprotstavljenih sila, tj. nordijskog i židovskog naroda. I jedni i drugi žele zavladati svijetom. Njihova će borba ući u završnu fazu eshatološkom bitkom, kada će pobjednik zatrati poraženoga. Taj apokaliptični rasni rat u SS-ovoj ideologiji

ima status „svetog“ ili križarskog rata. Himmler zamišlja SS kao moderan viteški red i želi SS-ovcima usaditi „fanatičan“ vjerski zanos pripadnika Njemačkoga reda (Teutonaca), viteškog reda ustanovljenog u Palestini u 12. stoljeću. Karika u borbenom lancu s ciljem oslobođanja Jeruzalema, koji je poslije vodio osvajačke ratove na Baltiku. Fanatičan vjerski zanos i rat do istrebljenja Židova nužni su za stvaranje Velike Germanije, novog tisućljetnoga carstva. Tu je dakle riječ o milenarizmu kod SS-ovaca. Ideja tisućljetnoga carstva prisutna je u SSovu cilju stvaranja zemaljskoga „raja“, savršenog nordijsko-germanskog društva koje će osigurati „spas“ rase na ovom svijetu. Ideal rasne ili krvne zajednice upućuje na biologisko-naturalistički pristup, radikalno naglašavanje bioloških pojmoveva. Terje Emberland navodi da se SS-ova ideologija može nazvati i „metabiologiskom“, jer se „krv“ doživljava i kao materijalistička i kao mistična. S obzirom na te metabiologiske, apokaliptične i milenarističke aspekte, Emberland zaključuje da je SS-ova ideologija politička religija. Taj pojam upotrebljava i povjesničar Michael Wildt, također proučavatelj SS-a, kad opisuje tu ideologiju. Na temelju Voegelinove teorije političke religije, Wildt opisuje ono što smatra „ovostranom vjerom“ u SS-u, sazdanom na pojmovima krvni i rodotvorlja, tj. zajedničkih predaka. Wildt stoga SSovu ideologiju smatra političko-religijskim oblikom vjere, koja počiva na štovanju krvi i predaka, odnosno sakralizaciji biologiskih, ili barem biološki povezanih fenomena. SS-ov svjetonazor teško je stoga klasificirati kao potpuno naturalističko ili nereligiozno shvaćanje svijeta, koje negira postojanje ičega osim „prirode“ shvaćene kroz strogi znanstveni empirizam. Takav pogled na svijet ima jasnju religijsku dimenziju. S Himmlerovim izričitim dopuštenjem, SS-ovi ideolozi služe se različitim nazivima za „Boga“ ili božanstvo - npr. „viša sila“, „sudba“, „predodređenje“ i „priroda“. Po izjednačavanju prirode s božanstvom, SS-ova ideologija izraz je nekog oblika panteizma. Mineau upotrebljava izraz „naturalistički panteizam“ (naturalistic pantheism) za to poimanje Boga koje se kosi s tradicionalnom kršćanskom teologijom - poimanje Boga kao istovjetnog s „prirodom“ kao cjelinom, u čistoj imanentnosti: Deus sive Natura“, skladno Spinozinoj filozofiji. Ta spinozističko-panteistička imanentna vjera u SS-ovoj ideologiji vraća nas na Poisovu teoriju o nacizmu kao prirodnoj religiji. Pois smatra da je SS-ovski svjetonazor tipičan primjer panteizma u nacističkoj ideologiji. U samim temeljima nacizma je biologiski kolektivizam s kojim smo se već susreli. Pois citira jedan nacistički udžbenik biologije u kojem stoji da je „čovjek karika u lancu

HIMMLER JE POSJETOM MADRIDU 1940. iskazao podršku režimu generala Franca

**HIMMLER
I HITLER** na stranačkom skupu NSDAP-a 1927. u Nürnbergu, dok su kovali planove o stvaranju stranačkih odreda, SS-a

Himmler je zamišljao SS kao predvodnika religijske revolucije, čiji je cilj temeljita preobrazba vjerskog života nordijsko-germanskog naroda, suprotna kršćanstvu

žive prirode kao i svaki drugi organizam“. Pojedinca se isključivo smatra biološkim oblikom života i kao takav je malen i zamjenjivo sveopća priroda. Ta sveopća priroda nije nipošto mehanička ni „mrtva“, nego oduhovljena i živa - jedan veliki organizam. Kao što stoji u ideoološkom tekstu u priručniku za obuku časnika SS-a: „Sve je život“ (Alles ist Leben). Priroda nikada ne miruje nego je u stalnom gibanju, izraženom u neprekidnoj borbi za život između različitih organizama - ponovno vidimo primjere vitalizma i socijaldarvinizma u nacizmu.

SS-OVA IDEOLOGIJA KAON EPOGANSKISUSTAV VJEROVANJA

Himmler zamišlja SS kao predvodnika svojevrsne religijske revolucije, čiji je cilj temeljita preobrazba vjerskog života nordijsko-germanskog naroda. Ta nova religija u suprotnosti je s kršćanstvom, koje bi trebalo zamijeniti neopoganski sustav vjerovanja. Himmlerov je cilj oživjeti religijsku tradiciju iz pretkršćanskog doba, jer je smatra rasno primjenjivom i duhovno autentičnjom. Uz pomoć svojih pobočnika Himmler razvija spoj vjerovanja, simbola i rituala. No to nisu samo osobna uvjerenja vode SS-a; i mnogi drugi SS-ovci dijele njegova neopoganska uvjerenja. U vjerskom sustavu SS-a mnogo je elemenata starohermanske religije. Rune - staronordijsko pismo - imaju važno mjesto u SS-ovskoj religiji. Dva slova S u logotipu SS-a takozvane su rune pobjede (Siegrunen).

Te rune u obliku munja lakše se stiliziraju nego izvorne rune pobjede, a osmislio ih je ariozof Guido von List. Svejedno, nije teško razumjeti staronordijski kontekst SS-ova logotipa: munja se povezuje s bogom Torom. Kada Tor udara svojim moćnim maljem Mjollnirom, nastaju munje i gromovi. Osim što vlada nad munjom i gromom, Tor je i bog oluje; on dakle upravlja žestokim prirodnim silama.

Prirodne sile, koje mogu prouzrokovati najveća razaranja, povezuju se u staronordijskoj (i germanskoj općenito) religiji sa sudbom. Čovjek se mora pomiriti sa svojim životom i mestom u svijetu i u takvim uvjetima živjeti časno obavljajući svoju dužnost. Jedna od osnovnih dužnosti je poštovanje predaka, onih iz svojega klana ili krvnog roda. Kodeks časti i vjera u sudbu posebno do izražaja dolaze u staronordijskim sagama.

Sudbinskim kozmičkim zakonima upravlja Odin, koji je također bog smrti i rata. Neustrašivi vikinski ratnici - a pogotovo mahniti bersekeri - povezani su s Odinom. Uz pomoć oklopjenih, naoružanih valkira (ili drugih natprirodnih pomagača) Odin odabire koji će ratnici pasti u bitki. Najhrabriji među poginulima odlaze u Odinov nebeski dom Valhalu. Ondje se ti ratnici, takozvani einherjer, svakodnevno bore s drugim ratnicima koji prebivaju u Valhalli, a nakon što poginu u

bitki, ustaju iz mrtvih i kreću u novu borbu. Na temelju takvih predodžbi možemo zaključiti da je štovanje Odina kao boga rata zapravo kult smrti, bogoštovlje temeljeno na herojskom žrtvovanju i čežnji za časnom smrću u borbi, s ciljem nastavka borbe na drugom svijetu. Kao što smo rekli, u SS-ovoj religiji nema nikakve predodžbe drugog svijeta. Usprkos tomu, Himmler žarko želi od SS-a napraviti ratoborni kult smrti. Jedan od simbola SS-a je mrtvačka glava (Totenkopf), koja označava spremnost SS-ovaca da daju svoj život za rasnu zajednicu - samožrtvovanje jedan je od najviših idealja te organizacije. SS-ovac priseže na vjernost (Treue), ideal naveden u krikalici SS-a Meine Ehre heisst Treue (Moja čast zove se odanost). Tu vjernost slijedi poslušnost svima nadredenima u organizaciji u tradicionalnom vojničkom smislu; na najvišoj instanci poslušnost SS-ovaca znači nepokolebljivu odanost vodi - Hitleru.

SS-ovac mora biti politički vojnik, uvijek spreman boriti se i voljan hrabro otići u smrt u borbi protiv neprijatelja rase. U svjetlu Himmlerove fascinacije staronordijskom, i općenito germanskom kulturom, ne čudi da za povijesni uzor SS-ovcima, kao borbenim figurama, postavlja neustrašive, čak bersekarski ekstatične Vikinge. Nadahnut Darréom, i Himmler idealizira Njemački viteški red. Za ideologe SS-a upravo je takva usko vezana muška zajednica ratnika pod zakletvom izraz poganskog, starohermanskog pristupa životu, kojemu su bile strane rasno neuvjetovane kršćanske vrline milosrda i samilosti prema slabijima.

Braća mača Livonskoga reda smatraju se pretečama SS-a kao ratničkog saveza ili „viteškog reda“ (premda je SS ustvari proširen klan). Iz te perspektive ističe se još jedan srednjovjekovni fenomen kao primjer koji valja slijediti. Kržari koji su se borili protiv „krivovjeraca“ s ciljem oslobođenja „Svete Zemlje“ u Jeruzalemu pokazali su, Himmlerovim riječima, „fanatičnu“ gorljivost: oni su svoju borbu doživljavali kao „sveti rat“. Takav stav trebaju imati i SS-ovi politički vojnici, koji kreću u apokaliptični rasni rat.

Nacizam općenito sadrži pogled na svijet kakav iznose SS-ovi tekstovi: vjera u višu, nematerijalnu, božansku moć ili silu u prirodi, nešto što daje smisao postojanju i s čime čovjek treba živjeti u skladu - upravo ta sila izvor je snage te idealizirane rasne zajednice. Na temelju te kombinacije vjere u božanstvo i rasu SS izgrađuje svoj neopoganski sustav vjerovanja. Taj „sustav“, koji uključuje niz različitih rituala, izrazito je sinkretički jer spaja elemente različitih vjerskih tradicija - i od kršćanstva i od pretkršćanskih i indijskih religija. Iako nije moguće utvrditi koliko članova te organizacije prihvataju neopogansku „religiju“, sasvim je jasno da su Himmler i drugi istaknuti SS-ovci njezini sljedbenici.

RED POMAZANIKA I NJEGOVI RITUALI

Među elementima kršćanske tradicije koji zaokupljaju Himmlera valja istaknuti legende o kralju Arturu i njegovim vitezovima, zapisane u doba križarskih ratova. Legendarni kralj Artur stoluje u dvoru Camelotu. Oko velikog okruglog stola okuplja dvanaestoricu odanih vitezova - to su „Vitezovi Okruglog stola“. Himmler 1934. godine postaje vlasnikom renesansnog dvorca Wewelsburg, koji će poslužiti kao njegov „Camelot“. U tom dvoru, koji postaje sjedište SS-a, redovno se održavaju sastanci najviših časnika SS-a. Tu njihov vođa „stoluje“ kao junački kralj Artur, okružen svojim najhrabrijim „vitezovima“ - „plemstvom“ nordijsko-germanske krvne zajednice. U Wewelsburgu je postavljen okrugli stol za Himmlera i njegovu dvanaestoricu najistaknutijih generala. Taj stol nalazi se u takozvanoj Obergruppenführersaal - dvorani s dvanaest golemyh kamenih stupova, rezerviranoj za Himmlerove sastanke s dvanaestoricom odabranih generala. Ta dvanaestorica su „vitezovi“ koji pripadaju najužem krugu te organizacije. Probrani „viteški red“ temeljen na strogim pravilima pristupanja, obilježen čeličnom disciplinom i

AUTOR KNJIGE
Carl Müller Frøland
živi i radi u Oslu, a
područja njegova
rada većinom su
totalitarni sustavi

potpunom tajnovitošću - sve te karakteristike SS-a ukazuju na to da on crpi nadahnuće iz srednjovjekovnih viteških udruženja. Premda je SS ustvari klan, karakter viteškog reda znak je snažnog utjecaja ratničkih muških saveza. Legende o Arturu iz kasnog srednjeg vijeka kazuju o potrazi za „svetim gralom“; kaležom iz kojega je Krist navodno pio na posljednjoj večeri i u koji je naknadno skupljena njegova krv nakon što ga je rimski vojnik probo kopljem dok je visio na križu. Arturovi vitezovi kreću u potragu za gralom tijekom koje moraju proći teške kušnje - mnogi od njih pritom izgube život. Arturovi vitezovi stoga su primjer plemenitog pristupa: herojski se štvrjuju za viši cilj u službi vjere. U kršćanskom srednjem vijeku vjeruje se da sveti gral osigurava ozdravljenje, spasenje i besmrtnost; gral je simbol mističnog sjedinjenja s Bogom. Motiv grala ponovno je iskorišten u 19. stoljeću u Wagnerovoju posljednjoj operi Parsifal o Parzivalu (Percivalu), jednom od Arturovih vitezova, koji se naposljetku uspijeva domoci grala i oslobođiti njegovu iscjeliteljsku silu. I za Himmlera je gral magičan predmet povezan s otkupljenjem i besmrtnošću. Budući da nordijska rasa mora pronaći gral da bi se mogla regenerirati, potraga za njim postaje glavnom zadaćom SS-a. Gralu je namijenjena posebna prostorija u Wewelsburgu. Tako će SS konačno dobiti pristup izvoru krvne regeneracije, okultne sile. „Religija SS-a“ ima također okultističku dimenziju. Kao i srednjovjekovne legende o Arturu i gralu, SS-ovo neopaganstvo sadrži određene elemente gnosticizma: u oba je slučaja gral jedna gnoza, odnosno viša duhovna spoznaja. Sustav vjerovanja razvijen pod Himmlerom kombinira gnosticizam i moderni okultizam, osobito ariozofiju, spoj rasnog nauka i teozofije s kojim smo se već upoznali. Taj aspekt SS-ove ideologije možda najbolje opisuje primjer Karla Marie Wiliguta, nekadašnjeg pu-kovnika austrijske vojske, koji 1933. upoznaje Himmlera. Himmler ostaje zadivljen Wiligutovim navodno izuzetnim duhovnim sposobnostima, pogotovo neobično razvijenim „pamćenjem predaka“ (Ahneninnerung), zbog čega Wiligut dolazi na glas kao vidovnjak - „medij“ koji može vidjeti tisućama godina u prošlost Germana. Himmler imenuje Wiliguta za šefa Odjela za pravopis i ranu povijest (Abteilung für Vor- und Frühgeschichte) pri Darréovu Glavnom uredu za rasu i naseljavanje. Wiligut ondje doprinosi istraživanjima starogermske religije i magije. Brzo napreduje unutar SS-a i postaje važan Himmlerov suradnik - slobodno posjećuje ured glavnog vode i prepričava mu svoja najnovija „sjećanja“ na germanске pretke. Na tom položaju ostaje do 1939., kada napušta SS, a službeni razlog odlaska bio je njegova pozna dob i slabo zdravlje; zapravo je prisiljen napustiti organizaciju zbog nediscipline i zato što

je zatajio dugogodišnji boravak u psihijatrijskoj ustanovi. Wiligut se navodno sjeća Zemlje otprije mnogo tisuća godina, kada su je nastavala natprirodna bića poput divova i patuljaka, a na nebuhu sjala tri sunca. Wiligut vjeruje u takozvani „irminizam“, temeljen na drevnom saskom plemenitkom štovanju Irminsula, stupa koji je simbolizirao središte svijeta. Irminizam je bio izvorna religija starih Germana, temeljen na vjerovanju u boga „Krista“. Velik dio svjetske povijesti određili su ratovi u kojima su stari Germani, kao graditelji civilizacije, izloženi općem progonu. Wiligut se proglašava posljednjim u dugom nizu germanskih mudraca koji potječu od boga Tora; zbog toga on kao pripadnik SS-a uzima nadimak „Weistor“ (Mudri Tor). Wiligut savjetuje Himmlera oko odabira lokacije sjedišta SS-a. Prema Wiligutu, na točno određenom području Vestfalije odigrat će se sudbonosna bitka arijevaca i njihovih neprijatelja; o toj je bitki Himmler već prije čitao. U tom krajobrazu Himmler otkriva Wewelsburg; uvjeren je da se u blizini nalazi mitska Teutoburška šuma, gdje je Hermann porazio Rimljane. Ona zauzima važno mjesto u svijesti njemačkih nacionalista. Upravo je Wiligut osmislio poseban prsten s mrtvačkom glavom, koji Himmler dodjeljuje svojim najhrabrijim ljudima. Na tom prstenu, osim mrtvačke glave, nalaze se i ostali važni nacistički simboli poput svastike i dvostrukе rune pobjede; nadalje, na njemu je i „runa hagal“ (Hagalsrune), simbol nekontroliranih, razornih sila (hagal znači tuča) i uništenja neprijatelja. Kad nositelj toga prstena izgubi život u bitki, prsten se vraća u Wewelsburg, gdje se čuva kao znak da taj SS-ovac ostaje pripadnikom viteškoga reda i nakon smrti. Wiligut također daje važan doprinos razvoju rituala u SS-ovu sustavu vjerovanja. Cilj mu je obnoviti autentične religijske običaje starih Germana. On predvodi proslave ljetnog i zimskog solsticija i drži obrede vjenčanja na svadbama SS-ovih časnika. U tim ritualima koji se održavaju u Wewelsburgu Wiligut nosi štap s drškom od slonovače s ugraviranim runama. Himmler također vodi obrede u posebnim prigodama. On predvodi rituale u čast saskog kralja Henrika I. iz 10. stoljeća, prvog vladara otomske dinastije. Himmler je Henrik I. uzor jer je taj kralj zaustavio „horde s istoka“ i bio jedan od utemeljitelja Svetog Rimskog Carstva. Na tisućitu obljetnicu Henrike smrti 1936. Himmler održava svečanu ceremoniju u katedrali u Quedlinburgu, stolnom gradu toga kralja, gdje SS-ov vođa polaže vijenac u čast svojem uzoru. Himmlerova odaja u Wewelsburgu nosi ime Henrika I.; odaje njegove dvanaestorice generala nazvane su po uzornim ličnostima iz „germanske“ povijesti, među ostalim

i po likovima iz legendi o Arturu. Dokaz je to važnosti kulta predaka unutar SS-a; ta organizacija predstavlja poveznicu s herojskim Germanima, graditeljima civilizacije. U drugoj polovici 1930-ih SS ulaže mnogo truda u određivanje propisanih rituala toga reda. U tom procesu glavnu ulogu ima Obergruppenführer (viši vođa skupine) i šef policije Fritz Weitzel. Godine 1939. SS objavljuje Die Gestaltung der Feste im Jahres und Lebenslauf in der SS-Familie (Održavanje proslava godišnjeg i životnog ciklusa u SS-ovim obiteljima), Weitzelov priručnik s uputama za SS-ove obitelji.

VJERSKI I SEKULARNI aspekt nacističkog svjetonazora kao povjesnog fenomena, obrađen je u knjizi koju je objavio TIM press

Himmler 1933.
upoznaje Karla
Wiliguta i biva
zadivljen njegovim
navodno izuzetnim
duhovnim
sposobnostima,
pogotovo neobično
razvijenim
'pamćenjem
predaka', pa taj
bivši austrijski
vojnik dolazi na
glas kao vidovnjak

